

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 163

פרשת וישב - חנוכה ה'תשפ"ד / מאת הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורה נ"ז ח"א

נר חנוכה היא מצוה חביבה וזוכים על ידה לבנים תלמידי חכמים / המחשבה היא כמו נר זולק על ידי השמנים שבגוף / בלילה צריך שמיכה כי המחשבה שקטה יותר / נר שבת - נר חנוכה - נר המנוחה / ג' היחודים שמרכיבים את יחוד נ"ר / חיבור ג' המצוות הנ"ל ליחוד אחד / מקום הדלקת המנוחה במקדש הוא בגובה הראש / מקום הדלקת נר שבת ונר חנוכה, והמיקום בספירות / שבעה קני המנוחה הם שבעה הנקבים שבראש / נר שבת הוא כנגד הידים והגוף ספירות חסד גבורה תפארת / ע"י נר מעוררים את זכות יכולים להיות שמועיר לאברהם ויצחק / רמז הדלקה בשמן בסופי תיבות האבות / כיצד עושים נדר בלי להיכנס לעונן נדרים / יחוד נר הכללי ויחוד נר הפרטי / שבעים פנים לתורה - כנגד ז' קני המנוחה / תורה שבכתב אי אפשר להשכיח רק תורה שבע"פ / אחד הטעמים מדוע רבינו סיפר מעשיות / במנוחה שבעה קנים, ואילו בחנוכה שמונה / ללמוד בחנוכה בספר הקדוש סיפורי מעשיות / חילוקי הדינים בין מצוות הדלקת הנרות / נרות חנוכה יכולים להיות בחוץ כי אין יניקה לחיצונים מהם / נרות שבת צריכים את השמירה של הבית / נרות המנוחה צריכים את השמירה הגדולה מכולם / תתפלל האשה היטב בשעת הדלקת הנרות על בניה / בזמן שדולקים נרות חנוכה להתפלל הרבה על הבנים / ג' המצוות של האשה כדי לתקן את חטא חוה / גם אצל הגברים צריך למצוא מצוות חלה נדה והדלקת הנר / מדוע בחנוכה יש כח לתקן את פגם עץ הדעת / חנוכה הוא חג היחידי על נס שבארץ ישראל, וזו בחינת חלה / רמז במה שלא מפורשים חלה מהסופגניה / טעם רבינו במשחק הסביבון / הסביבון מרמז על לגלגל חוזר בעולם / שרשרת המזון מתחילה מהאדמה וסופה לאדמה / מהו יסוד הפשוט - היולוי / ריבוי הכוכבים לדברי הזהור / גם בני אדם מעולם השפל יכולים להיות מלאכים / נעוץ סופן בתחילתן שמות המוחין ברגל

השיעור לרפואת שלמה של שרון בן נעימה נעמי יאל נא רפא נא לוי

נר חנוכה היא מצוה חביבה וזוכים על ידה לבנים תלמידי חכמים

א. על הדלקת נר חנוכה אומר הרמב"ם (הלי חנוכה ד, יב): **"מְצוֹת נֵר חֲנֻכָּה מְצוֹה חֲבִיבָה הִיא עַד מָאד, עִכ"ל. וּמוֹבָא בְּגַמ' שֶׁבֶת (דף כג): "הֲרֵגִיל בְּנֵר - יִהְיוּ לוֹ בָּנִים תְּלִמִידֵי חֲכָמִים", מִפְּרֵשׁ רִש"י: מִי שְׂמַדְקֵךְ בְּהַדְלַקְתָּ נֵר שֶׁבֶת וְהַדְלַקְתָּ נֵר חֲנֻכָּה - וְשִׂמְדִילֵךְ בְּפִתְלוֹת טוֹבוֹת וּבִשְׂמֵן שְׂדוּלֵךְ טוֹב, וּבִפְרֵט בְּשֵׂמֵן זֵית שְׂאוּרוֹ צְלוּל, יֵשׁ כּוֹחַ לְמִצְוַת הַדְּלָקַת נֵר שֶׁבֶת וּלְמִצְוַת הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה, לְזִכּוֹת אוֹתוֹ לְבָנִים תְּלִמִידֵי חֲכָמִים.**

המחשבה היא כמו נר זולק על ידי השמנים שבגוף

ב. אבל עדיין צריך להבין, את הקשר בין הדלקת נרות שבת ונרות חנוכה לבין זכיה בבנים תלמידי חכמים. כתוב בליקוטי מוהר"ן (תורה סי' ח"א אות ג') **"וְז"ל: וְזֶה בְּחִינַת (אייוב לב, ח) "וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְּבִינִים", כִּי עֵקֶר הַהֲתַבּוֹנָנוֹת עַל יְדֵי הַנְּשִׁימָה, בְּחִינַת קֶר רִיחַ בְּנִי"ל. כִּי עֵקֶר תִּקּוּן הַשֶּׁבֶל, הוּא עַל יְדֵי הַנְּשִׁימָה, כִּי עֵקֶר הַשֶּׁבֶל שִׁיחֵה עַל תִּקּוּנוֹ שִׁיכַל לְהֲתַבּוֹנֵן, הוּא עַל יְדֵי הַשְּׂמָנִים שֶׁבְּגוֹף. כִּי הַשֶּׁבֶל הוּא כְּמוֹ נֵר הַדּוֹלֵק, כִּי הוּא דוֹלֵק עַל יְדֵי הַשְּׂמָנִים שֶׁנִּמְשָׁכִין אֵלָיו, וְהֵם כְּמוֹ שְׂמֵן שֶׁנִּמְשָׁךְ אֶל פְּתִילָה הַדּוֹלֵקָת. וְכַשָּׁאִין שְׂמָנִים בְּגוֹף, אֵינן הַשֶּׁבֶל יְכוּל לְדַלֵּק בְּהֲתַבּוֹנָנוֹת, וּמִזֶּה בָּאִים מְשַׁעֲשֵׂים וְכוּ, וְזֶה בְּחִינַת (משלי ב, כז) "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם", שֶׁעֵקֶר קוּיָם וְתִקּוּן נֵר ה', שֶׁהוּא הַשֶּׁבֶל, הוּא עַל יְדֵי הַנְּשִׁימָה וְכוּ, עִכ"ל.**

ומבואר שהריפוי למוח האדם, כדי שיוכל לחשוב היטב דוגמת נר שדולק היטב, הוא על ידי השמנים שבגוף. ולכן כשאדם מדליק את נרות שבת ונרות חנוכה בשמן זית, מידה כנגד מידה זוכה שיתרבו בגופו השמנים. ועי"ז נתקן מוחו שיוכל להתבונן היטב בדברי חכמה, וממילא הבנים שנוולדים ממנו, שעיקר ההולדה הרי באה מהטיפה שבמוח, הם בנים תלמידי חכמים.

בלילה צריך שמיכה כי המחשבה שקטה יותר

ג. את הענין החום שבא מהמוח אל הגו, רבינו מסביר גם באופן אחר (בתורה קנ"ז), וכותב: שהסיבה שכשאדם ישן צריך שמיכה מחמת שקר לו בשינה, כי המחשבה אינה מתנענעת כל כך כשאדם ישן, וז"ל: **עֵקֶר הַתְּנוּעָה הוּא מִהַמְחַשְׁבָּה, כִּי מִתְחַלֵּה הַמְחַשְׁבָּה נוֹחָה וְשִׁקְטָה, וְאַחַר כֵּן מִתְחַלֵּת הַמְחַשְׁבָּה לְהִתְנוּעֵעַ מִמְחַשְׁבָּה לְמְחַשְׁבָּה וְכוּ, וְעַל יְדֵי כֵּן מוֹרִיד חֲמִימוֹת. וְעַל כֵּן כְּשֶׁאָדָם יִשָּׁן צָרִיךְ לְכַסּוֹת עַצְמוֹ, כִּי מִחֲמַת שֶׁהַמְחַשְׁבָּה נוֹחָה וְשִׁקְטָה, אֵינן לוֹ חֲמִימוֹת, עִכ"ל. וּבִיאֹר הַדְּבָרִים כְּפִי הַנִּי"ל, שֶׁהַמְחַשְׁבָּה הִיא כְּמוֹ נֵר דוֹלֵק שְׂנוֹתָן חוּם, וְכִמוֹ שֶׁהַשְּׂלֵהֶבֶת מִתְנַעֲנַעַת, כֵּךְ הַמְחַשְׁבָּה מִתְנַעֲנַעַת מִמְחַשְׁבָּה לְמְחַשְׁבָּה וְעִי"ז בֵּא חוּם לְכָל הַגּוֹף, וְכִכּוֹל שְׁחוּשׁב יוֹתֵר עֵמוֹק וְנַע מִמְחַשְׁבָּה לְמְחַשְׁבָּה כֵּן גּוֹפוֹ יוֹתֵר חָם. וְכִמוֹ שְׂרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁעַל יְדֵי מְחַשְׁבָּה חֲזָקָה עוֹלָה הַדּוֹפֵק, וְזֵרֵם הַדָּם בְּגוֹ, וּמִמִּילָא חָם לְאָדָם יוֹתֵר.**

נר שבת - נר חנוכה - נר המנוחה

ד. נחזור לענין, הזכרנו את נר שבת ונר חנוכה, ויש גם נר שלישי שהוא נר המנוחה, ועכשיו שחרב בית המקדש יש לנו תחת זה את הנרות של בית הכנסת. וכל אלו ג' בחינות של הנרות יש בהם גם ענין אחד, וכמו שרימזו על זה ר' נתן ביום הסתלקותו, כמובא במכתב ההסתלקות (כתבי ר' נתן עמ' אקנ"ד), **"וְז"ל: וְאַחַר כֵּן שָׁלַח אַחַר נְרוֹת וְאָמַר בְּזֶה הִלְשׁוֹן נֵר שֶׁבֶת וְנֵר יוֹם טוֹב וְנֵר חֲנֻכָּה הוּא עֵנִין אֶחָד, וְאָמַר, שִׁישׁ לוֹ עַל עֵנִין זֶה תִּילֵי תִילִין שֶׁל הַלְכוֹת פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת, רַק אֵינן לִי פֶתַח, עִכ"ל. וְלִבְאֵר מַעַט סוּד זֶה, נִתְחַלֵּל וְנִבְאֵר אֶת סוּד הַנֵּר.**

ג' היחודים שמרכיבים את יחוד נ"ר

ה. כתב האריז"ל (פרי עץ חיים שער חנוכה פרק ד'), **"וְז"ל: וְדַע, כִּי יֵשׁ בָּהּ ג' יְחֻדִים: הָרֵאשׁוֹן נִגְדַת נְה"י, כִּי עַד שֶׁם מְגִיעַ קוּמַתָּה (של השכינה) לְבַד, וּבִזְהָ הַיְחֻד הוּא הוּי"ה אֲדָנָי. וְלִפְעָמִים הוּא נִגְדַת הַחֻזָּה, וְאֵז הוּא הוּי"ה אֱלֹהִים. וְלִפְעָמִים הוּא שׁוֹהַ עַד הַכֶּתֶר שְׁלוֹ, וְאֵז הוּא הוּי"ה אֱה"ה, וְג' יְחֻדִים אֵלּוּ, ג' נ"ר, עִכ"ל. כְּלוּמַר, אִם נִחְבַּר אֶת כָּל שֵׁשֶׁת הַשְּׂמוֹת הַלָּלוּ, שֶׁהֵם: ג' פְּעָמִים הוּי"ה (שהם עולים 78) וְנוֹסִיף לְזֶה שֵׁם אֱקִי"ה (21), וְשֵׁם אֱלוֹקִים (86), וְשֵׁם אֲדָנָי (65) יַעֲלֶה גִימַטְרִיא נֵר. וְהַיְחֻדִים הָאֵלּוּ הֵם כְּנֶגֶד הָרֵאשׁ, הַגּוֹף, וְהֲרֵגֵלִים.**

חיבור ג' המצוות הנ"ל ליחוד אחד.

ו. והנה בכל אחד ממצוות הדלקת הנרות הנ"ל, דהיינו נרות המנוחה ונרות שבת ונרות חנוכה, מכוונים בכל ג' יחודי נ"ר הנ"ל. אבל מלבד זאת, יש בחינה שכל ג' הנרות הללו משלימים זה את זה ליחוד אחד גדול. ואף שכיום אין לנו את היחוד במנוחה, אבל על ידי הדלקת נרות בית הכנסת, דהיינו נתינת צדקה לבית הכנסת כדי להחזיק את הוצאות המאור של הבית הכנסת, יש בזה את התיקון של הדלקת נרות המנוחה.

מקום הדלקת המנוחה במקדש הוא בגובה הראש

ז. ונבאר קצת את הדברים: בבית המקדש היתה המנוחה שגובהה 18 טפחים (מנחות כח: רמב"ם בית הבחירה ג, ז) והכהן שמדליק את הנרות הוא נמצא מעל 18 טפחים, שהרי אומרת הגמרא (עירובין ד: יד:) שגובהו של אדם עד הכתפיים הוא ג' אמות (בערך 1.5 מטר) ומעל זה

כלומר, על ידי שזוכים לעורר את יעקב אזי זוכים לעורר גם את אברהם ויצחק שהם נקראים (בראשית מט, כד) "מִיַּדֵי אַבְרָהָם יַעֲקֹב".

רמז הדלקה בשמן בסופי תיבות האבות

יב. וממשיך רבינו: וְהוּא סוֹפֵי תְבוּת שֶׁל שְׁמוֹת הָאָבוֹת בְּק"ס, כִּי סוֹפֵי תְבוּת שֶׁל אַבְרָהָם יַעֲקֹב וְיִצְחָק הֵם אוֹתוֹת בְּק"ס, נוֹטְרִיקוֹן "בְּשֵׁמֶן קִדְשֵׁי מִשְׁחֵתָיו" (תהלים פט, כא), שֶׁהֵיא רִמְזוּ בְּחִינּוֹת נִדְרָה. כִּי כֵן פְּתִיב בְּנִדְרָה יַעֲקֹב (בְּרֵאשִׁית כח, כב) "וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר" וְכוּ'. וְכֵתִיב (שם לה, יד) "וַיִּצְקוּ עָלֶיהָ שֵׁמֶן". הֵינּוּ עַל יַדֵי הַנִּדְרָה, מִתְנוּצְצִים עַל הָאֵדָם אוֹר הָאָבוֹת, ע"כ.

ובזה מבואר כאן רמז חדש, שענין הנדר שמעורר את זכות אבות, הוא נרמז בענין השמן. וכפי דברינו הביאור בזה, שכדי להגיע לעונג שבת (שזה הענין המבואר בתורה שם), הכל מתחיל בענין הנדר הקשור לשמן של הדלקת נרות שבת, שהם כנגד מקום הידים והגוף בחינות חסד גבוה תפארת, בחינות אברהם יצחק ויעקב. וכמו שנרמז בתיבת שבת – 'שׂי"ן בַּת', 'שׂי"ן' – זה האבות (הקדמת הוזהר דף ב: בראשית ח"א דף כה:).

ביצד עושים נדר בלי להיכנס לעוון נדרים

יג. ורבינו מיד מדגיש שם, שצריך להיזהר בנדרים כי ח"ו אם אדם לא מקיים את הנדר שלו זה מאוד מסוכן (ע' בגמ' שבת לב:), וכבר כתוב בפסוק (קהלת ה, ד): "טוב אֲשֶׁר לֹא תִדְרַם מִשְׁתָּדוֹר וְלֹא תִשָּׁלֵם" (עיי' גמ' נדרים ט). ולכן כשאדם רוצה לזכות למצוה של נדר, השיטה היא לעשות כך: לקחת איזה מטבע, ולייחדו לצדקה, ולומר: "אני נודר לתת את המטבע הזה לצדקה" – ולשים את המטבע בקופת הצדקה, וע"י זה שהוא קיים את הנדר תיכף אחרי שהוא נדר, אז הוא זוכה למצוה.

יחוד נר הכללי ויחוד נר הפרטי

יד. לגבי נר חנוכה שתחת עשרה טפחים, זה כבר כותב האריז"ל להדיא (פרי עץ חיים פ"ד) שנרות חנוכה הם כנגד נצח הוד יסוד. והרי שבג' מצוות נרות אלו השלמנו יחוד נר בכלליות, כלומר מלבד יחוד נר פרטי שיש בכל מצוה ומצוה, יש יחוד כללי בכל ג' המצוות הללו. וכמו שהזכרנו, שכנגד נרות המנורה יש את הנרות של בית הכנסת. ואם אדם זוכה בשבת חנוכה, לקיים את ג' המצוות, דהיינו לתת גם צדקה למאור של הבית הכנסת, הוא משלים את ג' יחודי נ"ר.

שבעים פנים לתורה – כנגד ז' קני המנורה

טו. רבי נתן בליקוטי הלכות (הל' קידושין ב, ב) כותב: 'שבעים פנים לתורה' הם כנגד שבעת קני המנורה, וכל קנה במנורה הוא כנגד עשר פנים של התורה. אומרים ב'על הנסים': "בְּשֵׁעֶמְדָּה מְלֻכּוֹת יוֹן הִרְשָׁעָה עַל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְשִׁפְחָם תוֹרַתְךָ וְלִהְעִבְרִים וכו'" כיון שהיוונים נלחמו בתורה, לכן הם נלחמו נגד הדלקת המנורה. ולכן הם טמאו את כל השמנים כדי שלא ידליקו את המנורה, כדי לנסות להשכיח את השבעים פנים שבתורה.

יש את הראש, ולכן השיעור של מקוה נמדד בגובה של שלוש אמות, ע"ש בסוגיא ובמפרשים. יוצא שהמקום של הדלקת המנורה במקדש הוא כנגד הראש.

מקום הדלקת נר שבת ונר חנוכה, והמיקום בספירות

טז. נעבור לנר שבת, שמקומו הוא כנגד הידים של האשה שמדליקה אותם, דהיינו מעל עשרה טפחים, אבל יותר נמוך מהנר של המנורה של בית המקדש. ואילו נר חנוכה הוא כבר ממש למטה, תחת עשרה טפחים. ואם נרצה להצמיד את ג' הדלקות אלו לגובה הספירות, נמצא שהדלקת נרות המנורה הם כנגד הכתר והמוחין שבראש, דהיינו הספירות הראשונות: כתר חכמה ובינה. ואילו הדלקת נר שבת הם כנגד הספירות שבגוף, דהיינו חסד גבורה ותפארת. ואילו הדלקת נר חנוכה היא כנגד הספירות הנמוכות שברגלים שגובהם י" טפחים כשמונים ס"מ, שהם נצח הוד יסוד.

שבעה קני המנורה הם שבעה הנקבים שבראש

טז. ואכן מצאנו בדברי רבינו בלקוטי מוהר"ן (תורה כ"א), שמרמז את שבעת הקני המנורה בנקבים שבראש, ומבואר שם: שהקנה האמצעי זה כנגד הפה, ושני הקנים החיצוניים הם כנגד שני האוזניים, והאמצעיים הם כנגד שני העיניים, והפנימיים הם כנגד שני הנחיריים, ואלו שבעת הנקבים שיש בראש, ונקראים שבעת קני המנורה. וזה מה שביארנו כאן ששבעת קני המנורה הם בראש.

נר שבת הוא כנגד הידים והגוף ספירות חסד גבורה תפארת

יז. ונר שבת שעל ידו מקבלים את קדושת שבת, שהרי נר שבת זה הדבר הראשון שאנחנו עושים כדי לקבל על ידו את השבת. הוא כנגד הגוף, כנגד הספירות שנרמזו בהם האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב שהם כנגד ספירות הגוף חסד-גבורה-תפארת. וגם ענין זה מתבאר על פי דברי רבינו הקדוש בלקוטי מוהר"ן (תורה נ"ז), ששם מסביר רבינו באריכות כיצד זוכים לעונג שבת, ומבאר שזה נעשה על ידי שאדם נודר נדר ומקיים. שבוה הוא מעורר את בחינת יעקב אבינו, ועל ידי בחינת יעקב מתעוררים גם אברהם ויצחק.

ע"י נדר מעוררים את זכות יעקב שמעורר לאברהם ויצחק

יח. וכתב שם (בסוף אות ב'), וז"ל: וַיַּעֲקֹב הוּא בְּחִינּוֹת נִדְרָה, שֶׁהוּא רֵאשִׁי לְכָל הַנּוֹדְרִים, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כח, כ) "וַיִּדְרֶה יַעֲקֹב נִדְרָה" (עיי' בראשית רבה ויצא ע, א), ע"כ. וז"ל המדרש שם: "וַיִּדְרֶה יַעֲקֹב נִדְרָה לְאִמְרוֹ – מַהוּ לְאִמְרוֹ? לְאִמְרוֹ לְדוֹרוֹת בְּדֵי שִׁיחֵי נוֹדְרִים בְּעַת צְרָתָן – יַעֲקֹב פָּתַח בְּנִדְרֵי תַחֲלִילָה, לְפִיכָךְ, כָּל מִי שֶׁהוּא נוֹדֵר לֹא יִהְיֶה תוֹלָה אֶת הַנִּדְרָה אֲלֵא כוּ. אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם פְּתִיב (שם קלב, ב): "אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהּ נִדְרָה לְאַבְרָהָם יַעֲקֹב, לְאַבְרָהָם, וְלְאַבְרָהָם יַעֲקֹב, אֵינן פְּתִיב כְּאֵן, אֲלֵא נִדְרָה לְאַבְרָהָם יַעֲקֹב, תְּלָה אֶת הַנִּדְרָה – בְּמִי שֶׁפָּתַח בּוֹ תַחֲלִילָה", ע"כ.

ומבאר רבינו שם בהמשך (אות ג'), וז"ל: נִדְרָה זֶה בְּחִינּוֹת אוֹר יַעֲקֹב, וַיִּדְרֶה – הֵם אַבְרָהָם וְיִצְחָק, שֶׁהֵם יְמִין וְשְׂמָאל. וְזֶה בְּחִינּוֹת (תהלים עח, יב) "נִגְדָה אָבוֹתָם עֲשָׂה פְּלֵא", הֵינּוּ שֶׁעַל יַדֵי פְּלֵא (שזה בחינת נדר) כמו שכתוב וּבְמִדְבָר ו, ב' "כִּי יִפְלֵא לְנִדְרֵי נִדְרָה", מִתְנוּצְצִים בּוֹ אוֹר הָאָבוֹת, ע"כ.

תורה שבכתב אי אפשר להשכיח רק תורה שבע"פ

טז. 'שבעים פנים לתורה' זה בחינת תורה שבעל פה, כי התורה שבכתב היא אחת, רק הפירושים והפנים שיש בה, זה בחינת תורה שבעל פה. ואכן מה ששייך להשכיח הוא רק את תורה שבעל פה, שאינה כתובה, וכמו שאמרו בגמרא קידושין (דף טו:): "תורה [שבכתב] מונחת בקרן זוית – כל הרוצה יבוא ויטול", ולכן אי אפשר להשכיח את התורה שבכתב, אבל תורה שבעל-פה שזה המשנה, והברייתא, הגמרא – שהם השבעים פנים לתורה, את זה היוונים ניסו להשכיח.

אחד הטעמים מדוע רבינו סיפר מעשיות

יז. ומסביר רבי נתן, (שם, על פי רבינו בליקוטי מוהר"ן תורה סי) שכדי לתקן את השכחה של ה'שבעים פנים' שגרמה יון, צריך לספר סיפורי מעשיות משנים קדמוניות, שהם סודות התורה שלא נתגלו עדיין בעולם, וכיון שכן אי אפשר לגלות אותם מיד בגילוי, אלא צריך הגילוי להיות בכמה שלבים. כמו שהיה בסודות שכבר נתגלו יותר שבתחילה רמזו אותם הנביאים בתוך מעשיות, ואחר כך נתגלו יותר על ידי רשבי" והאריז"ל. וכן גם עכשיו כשבא רבינו לגלות סודות תורה עמוקים כל כך, אי אפשר לגלות אותם מיד, אלא צריך בתחילה להסתיר אותם תוך סיפור מעשה. ולאט לאט הם מתגלים, ככול שלומדים יותר ויותר את המעשיות, עד שיבוא משיח צדקנו ויאמר עליהם פירוש (ע' חיי מוהר"ן קע"ג).

במנורה שבעה קנים, ואילו בחנוכה שמננה

יח. וכמו שמבאר ר' נתן בלשונו הקדוש: וְהָשֵׁם יִתְבָּרַךְ עֲמַד בְּעֶזְרָתֵנו וְעֵשָׂה עֲמָנוּ נְסִים וְנִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת בְּיָמֵים הָהֵם בְּיָמֵינוּ הַזֶּה, וְזָכוּ יִשְׂרָאֵל לְהַכְנִיעַם וְלְהַשְׁפִּילָם, וְנַעֲשֶׂה נֶס נִפְלֵא שְׂדֵלֵק הַשָּׁמֶן שְׁמוֹנָה יָמִים, שָׁזֶה בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנֵה עַל־יְדֵי סְפוּרֵי מַעֲשִׂיֹת שֶׁל שְׁנַיִם קְדָמוֹנִיּוֹת. כִּי שְׁבַעַת הַנְּרוֹת (של המנורה) הֵם כְּנֶגֶד שְׁבַעַת יָמִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁבַעִים פְּנִינִים, שְׁבַעִים שְׁפָלוּלִים בְּשְׁבַעַת יָמִים. (אבל את הבחינה הזאת יון החשיכה, והפילה לבחינת שינה).

על־כֵּן נַעֲשֶׂה נֶס שְׂדֵלֵק הַשָּׁמֶן שְׁמוֹנָה יָמִים, וְשְׁמוֹנָה יָמִים זֶה בְּחִינַת שְׁנַיִם קְדָמוֹנִיּוֹת, שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִכָּל הַשְּׁבַעִים פְּנִינִים, שְׁבַעִים שְׁנַיִם, כִּי שְׁמוֹנָה יָמִים חֲנֻכָּה נִמְשָׁכֵין מִבְּחִינַת בִּינָה – עֲלָמָא דְאֵתִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת "יוֹם הַשְּׁמִינִי" בְּיָדוּעַ, וְעַל־כֵּן נַעֲשֶׂה הֵנָּה דִּיקָא בְּשְׁמוֹנָה יָמִים דִּיקָא, כִּי זֶה עֵקֶר הֵנָּה שְׁעֵשָׂה עֲמָנוּ הָשֵׁם יִתְבָּרַךְ פְּלֵא גְּדוֹל, שֶׁהִמְשִׁיךְ בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנֵה מִבְּחִינַת שְׁנַיִם קְדָמוֹנִיּוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁמוֹנָה יָמִים, עכ"ל.

ללמוד בחנוכה בספר הקדוש סיפורי מעשיות

יט. והדברים יומתקו על פי דברי המדרש (בראשית רבה ב, ד) שדרש "וחושך" זו יון וכו'. והרי שיון היא בחינת לילה ושינה, ולכן כדי לצאת מגלות יון צריך ה'תעוררות השינה', שהיא נעשית על ידי סיפורי מעשיות משנים קדמוניות. לכן בודאי יש מעלה גדולה לזכות ללמוד בספר הקדוש 'סיפורי מעשיות' של רבינו בחנוכה. וזה מלבד שכל הסיפור של חנוכה הוא בחינת 'סיפורי מעשיות משנים קדמוניות' כמו שאומר ר' נתן כאן.

חילוקי הדינים בין מצוות הדלקת הנרות

כ. והנה כדי ללמוד עוד עניינים למעשה העבודה שלנו בחנוכה, נחדד עוד הבדלים שיש בין הדלקת המנורה לבין הדלקת החנוכה ונרות שבת. המנורה – יש לה רק מקום אחד שכשר להדלקה, הכהן מדליק אותה לפני ולפנים בתוך היכל בית המקדש. לעומת זאת, נרות השבת – האשה מדליקה בתוך הבית. ואילו את נרות החנוכה, מדליק האיש, ועיקר מצוות הדלקת נרות חנוכה, היא בחוץ. מספר נרות המנורה – זה שבעה נרות. נרות שבת – שני נרות, ונרות חנוכה – שמונה נרות. לגבי היחס בין נרות המנורה, לבין נרות חנוכה, הסברנו שנרות המנורה זה בחי' שבעים פנים, שזה סיפורי מעשיות ב'קרב שנים', וזה בחי' תורה שבעל-פה. ונרות חנוכה – שמונה נרות, בחינת סיפורי מעשיות משנים קדמוניות ומדליקים אותם אפילו בחוץ.

נחת חנוכה יכולים להיות בחוץ כי אין יניקה לחיצונים מהם

כא. והביאור בזה, כי 'נרות חנוכה' כבר מקובל מצדיקים מאיר בהם ה'אור הגנוז', ובאור הגנוז אין לרשעים השגה בו, כמו שכתוב בגמ' בחגיגה (דף יב.) על הפסוק (איוב לח, טו): "וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אֹרְחָם", ולכן אין לנו פחד שיאירו בחוץ שמא תינק מהם הסטרא אחרא, ואדרבה הכח שלהם הוא לגרש את החיצונים, בבחינת 'עד שתכלה רגל מן השוק', לכלות את החיצונים שנמצאים בשוק, (ע' לקוטי מוהר"ן סוף תורה י"ד). וזהו גם הטעם שמדליקים אותם במקום נמוך תחת עשרה טפחים, במקום שלא ירדה שכינה לשם (ע' סוכה ה.), כי אע"פ שבדרך כלל זה מקום של החיצונים, אבל לנרות חנוכה יש להם כח כל כך גדול לגרש את החיצונים, ואין הם יכולים לינק מהם כלל.

נרות שבת צריכים את השמירה של הבית

כב. אולם לגבי 'נרות שבת' ידוע המדרש (תנחומא מצורע אות י"ז) שהביאו רש"י בשבת (דף לב.), וז"ל: ולמה נמסר (הדלקת נרות שבת) לאשה, אמר הקב"ה היא כבתה נרו של עולם, דכתיב (משלי כ, כז) "נר ה' נשמת אדם", לפיכך תשמור מצות נר, ע"כ. (וע"ע בזהר בראשית דף מה:). והרי שנרות שבת באו לתיקון החטא של חוה שהאכילה לאדם הראשון מעץ הדעת, וכיון שבאו לתיקון על חטא, לכן אסור לנו להדליק את הנרות שבת בחוץ, וצריך להדליק אותם דוקא בתוך הבית, ודוקא מעל עשרה טפחים. כי הבית של היהודי הוא מקום שמור מהחיצונים, ובפרט מעל עשרה טפחים.

נרות המנורה צריכים את השמירה הגדולה מכולם

כג. אבל נרות המנורה, שהם במקום הגבוה ביותר שהם כנגד המוחין שבראש, שם צריך שמירה מעולה ביותר, ולכן המקום של ההדלקה שלהם הוא דוקא בבית המקדש, ודוקא על ידי הכהנים. לרוב השמירה הגדולה שצריך האור הקדוש של התורה שבעל פה 'שבעים פנים לתורה'. ולכן כשיוון רצו לקלקל את האור הזה, היו צריכים לכבוש את המלך בביתו, ולטמא את השמנים שבבית המקדש.

תתפלל האשה היטב בשעת הדלקת הנרות על בניה

כד. וכיון שאמרו חכמים (הובא לעיל אות א'), 'הזהיר בנר זוכה לבנים תלמידי חכמים', ופירש"י שהכוונה על נר שבת ונר חנוכה, לכן ודאי

גם אצל הגברים צריך למצוא מצוות חלה נדה והדלקת הנר

כזו, והרי שכל ג' המצוות שניתנו ביחוד לאשה, באו לכפר על חטא של חוה שהחטיאה את אדם הראשון בעץ הדעת. ובענין הדלקת הנר, כבר ביארנו שכנגד הדלקת הנר של האשה ב'נרות שבת', קיבלו הגברים את הדלקת נרות חנוכה. אכן גם בחלה ונדה יש איזה בחינה במנהגי חנוכה שהם מקבילות לענין הזה. כי בודאי שאף שהאשה צריכה לתקן ג' דברים אלו כנגד חוה, אבל גם אנחנו צריכים לתקן את החטא הזה, שהרי יש תביעה על האדם ששמע לקול אשתו, וכמו שכתוב (בראשית ג, יז) "וַיִּלְאָדָם אָמֵר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וַתֹּאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר אָמַר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ", ואם נתבאר שהתיקון הוא צריך להיות בחלה נדה והדלקת הנר, א"כ גם אצל הגברים צריך להיות ענין כזה. ועתה נבאר שענין זה נעשה בחנוכה במצוותיו ומנהגיו.

מדוע בחנוכה יש כח לתקן את פגם עץ הדעת

כח. וקודם נסביר מה הטעם שיש בחנוכה ענין לתקן את חטא אדם הראשון. והוא על פי ההקדמה הנ"ל שגילה לנו מוהרנ"ת זיע"א שחנוכה הוא בחינת 'סיפורי מעשיות משנים קדמוניות', שזה בחינת שמונה נרות בחינת 'בינה עלמא דאתי' וכנ"ל (את י"ח). והנה באכילת עץ הדעת מבואר בעומק בסיפורי מעשיות (מעשה א, ובתורה ס) שהוא זה שהפיל אותנו לשינה של שבעים שנה, שזה בחינת שכחת שבעים פנים של התורה. וכיון שבחנוכה יש את הכח של התעוררות השינה, שהוא סיפור של 'שנים קדמוניות', נמצא שבחנוכה יש כח לתקן את פגם עץ הדעת.

חנוכה הוא חג היחידי על נס שבארץ ישראל, וזו בחינת חלה

כט. והנה מצות חלה, היא מצוה ששייכת לארץ ישראל, וכמו שכתוב (במדבר טו, יח-כ) "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה: וְהָיָה בְּבֹאֲכֶם מִלְחָם הָאָרֶץ תִּרְיֶמוּ תְרוּמָה לָהּ: רֵאשִׁית עֲרֹסְתֶכֶם חֶלֶה תִרְיֶמוּ תְרוּמָה כְּתֻרֹמֶת גֶּרֶן בֶּן תִּרְיֶמוּ אֹתָהּ", ופירש"י שמצות חלה התחייבו בה מיד שנכנסו לארץ, ולא כשאר המצוות התלויות בארץ שהיו אחרי ירושה ושיבה, או שמיטה שהיתה רק אחרי עשרים ואחד שנים, ויובלות אחרי מאה ושלוש. והטעם, כי מצות חלה קשורה לארץ ישראל. כמבואר בגמ' בקידושין (דף מ:).

ונס חנוכה הוא הנס היחידי שעושים עליו חג שהיה בארץ ישראל, כי שלוש רגלים הם על ניסי יציאת מצרים, ופורים הוא על נס שהיה בשושן. ורק נס חנוכה הוא על הנס של ארץ ישראל. ולכן חנוכה הוא החג שקשור לארץ ישראל. ועצם עשיית חג חנוכה מנס של ארץ ישראל הוא בחינת 'מצות חלה' שהיא המצוה הראשונה שנהגה מיד כשבאנו לארץ ישראל.

רמז במה שלא מפרשים חלה מהסופגניה

לא. וכיון שחנוכה כל כולו חג של ארץ ישראל, לכן במאכל הנעשה מיוחד לחג חנוכה לא צריך להפריש חלה שהרי להלכה בסופגניה אין הפרשת חלה, וכמו שפסק מרן השולחן ערוך (י"ד סי' שכ"ט ס"א) "אין חייב חלה אלא בלחם. לפיכך הספגנין... רבים העשויים

יש ענין גדול להתפלל ליד הנרות. וכמו שנהוגות כל נשות ישראל בזמן הדלקת הנרות להתפלל על הילדים. וכן נוהגות להוסיף בנרות, שמלבד השני נרות שהם כנגד זכור ושמור, כנגד הבעל והאשה, יש מנהג טוב של הרבה נשים צדקניות להוסיף עוד נרות כפי מספר הילדים. ואחרי שמדליקות את הנרות החיות, הם מדליקות את הנרות כנגד הילדים, ויש כאלה שנהוגות גם להזכיר את השם של הילד לפני הדלקת כל נר. (ואיך כאן הפסק בין הברכה למצוה, כי כבר יצאה ידי חובה בהדלקת שני הנרות הראשונים). והעיקר העיקרים מה שהאשה נושאת תפילה על בעלה ובניה באותה שעה, שיהיו צדיקים ויראי שמים, לומדי תורה. כי כיון שהזהיר בנר זוכה לבנים תלמידי חכמים, הרי ששעת קיום המצוה הזאת של הדלקת הנר, היא שעה מסוגלת מאוד שתתפלל האשה לזכות לבנים כאלה, והעיקר הכל שיהיו יראי שמים.

ידוע שאפילו בזמן גזירת ה'קנטוניסטים' ששבו הרוסים הרשעים ילדים קטנים לצבא הצאר למשך עשרים וחמש שנה, אכן גם אחרי שנים רבות אלו שזכו לחזור הדבר שהם זכרו מהבית היהודי שגדלו בו, היה את האמא מדליקה נרות שבת, את האמא ששמה את ידיה על העיניים, ומתפללת על כל בני הבית להצלחה בתורה ויראת שמים – זה הזיכרון של ילד יהודי טהור איך אמא שלו מדליקה נרות שבת.

בזמן שדולקים נרות חנוכה להתפלל הרבה על הבנים

כה. וכן הגברים, שגם זוכים להדליק נרות שמונה ימים בשנה, הדלקת נרות חנוכה, שגם בהם יש את הסגולה הנ"ל לזכות לבנים תלמידי חכמים, לכן ראוי ביותר כשיושבים ליד הנרות בחצי שעה הראשונה שאחר צאת הכוכבים שאז עיקר זמן המצוה, להתפלל הרבה על הצלחת הבנים בלימוד התורה ויראת שמים. ובפרט נרות חנוכה שמצותן היא בחינת 'מוסיף והולך' (שבת כא:), כפי ההלכה בבית הלל, והרי שכל יום ויום לא רק מוסיף והולך בהדלקת עוד נר, אלא גם מוסיף והולך בתפילה על בניו שיזכו להיות תלמידי חכמים ויראי שמים וצדיקים.

ג' המצוות של האשה כדי לתקן את חטא חוה

כו. והנה כמו שעשינו הקבלה בין המצוה של 'נרות שבת' של האשה, למצוות הדלקת 'נרות חנוכה' של הגבר, כך יש לעשות הקבלה בין חנוכה לשאר המצוות המיוחדות של האשה, שהן נרמזות בראשי תיבות: חנ"ה – חלה, נדה, והדלקת הנר. ג' מצוות הללו נתקנו על מה שחוה האכילה את האדם הראשון מעץ הדעת. וכמו שממשיך המדרש הנ"ל (תנחומא מצוה א' י"ז), "וזה חלה – אמר הקב"ה היא טימאה חלתו של עולם – זה אדם הראשון שהיה חלתו של עולם, דאמר ר' יוסי בן קצרתה כשם שהאשה משקשקת עיסתה במים, ואחר כך נוטלת חלה, כך היה אדם הראשון, "ואד יעלה מן הארץ" (בראשית ב, ו), ואחר כך "וייצר ה' אלהים וגו' (שם ב, ז). נדה, אמר הקב"ה היא שפכה דמו של אדם הראשון, והיא מתחייבת שתשפך דמה, שנאמר (בראשית טו) "שופך דם האדם", תשמור נדתה שתכפר לה על הדם ששפכה, ע"כ.

אבל בסוף חוזר הל למטה, שהרי כשאדם נפטר הוא חוזר לאדמה, וכמו שכתוב (בראשית ג, יט) "עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב", והרי שעליונים למטה, אדם שהיה כל כך חשוב האדם שהוא 'נזר הבריאה' חוזר להיות חזרה באדמה. וכל זה מרמז גם 'מחזור האשה' שממנו תחילת החיים, אבל גם יש בו שפיכת הדם, שמרמז על המיתה וכדברי המדרש הנ"ל, והכל רמוז בסביבון. ובוזה נמצא כששוחקים בשחוק הסביבון, זה כנגד המצות נדה של האשה.

מהו יסוד הפשוט - היולוי

לד. וכל זה דוגמא אחת פרטית באדם בעצמו, ורבינו מסביר את זה בכלליות גדול, על כל חלק הבריאה, היולוי נבדלים גלגלים ושפלים. ונבאר קצת את דבריו הקדושים. דהנה רבינו מסביר (ליקוטי מוהר"ן תורה ס"ו תניינא) שבעולם יש ד' יסודות, אבל יש כח הראשון שנקרא היולוי, שעליו אומר רבינו: שהוא "יסוד הפשוט, שפמנו נמשכין כל הארבעה יסודות". ואחרי הכח היולוי, יש את הנבדלים – שהם המלאכים, מפני שהם נבדלים מבני אדם, שלאנשים יש גוף ונשמה, ומלאכים הם רק בחינת נשמות, ולכן נקראים נבדלים ושפלים נפרדים. ואחר כך יש את הגלגלים שזה הכוכבים והמזלות.

רבי הכוכבים לדברי הזוהר

לה. בזוהר (פ' תרומה ח"ב דף קעא:) כתוב שלכל עשב ועשב פרטי יש כנגדו כוכב (ע' בראשית רבה י, ו). ולכן אומר הזוהר, שאפי' אם יתקבצו כל אנשי העולם ביחד כדי לספור את הכוכבים, לא יוכלו לספור אותם, כלומר לא רק שאדם אחד לא יכול לספור את הכוכבים כמו שכתוב (בראשית טו, ה): "ויאמר הַבַּיִת נֶאֱמַר הַשָּׁמַיִם וְסֵפֶר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם", אלא אפילו כל שמונה מיליארד בני אדם יתעסקו לספור את הכוכבים כל אחד באיזה קטע של השמים, לא יוכלו לספור אותם מרוב שהם רבים. כי כל הכוכבים שהרי כל כוכב ממונה על איזה עשב בעולם, וכל השפע שיורד כאן בעולם, הכל יורד דרך הכוכבים – שהם בחי' הגלגלים. ואח"כ יש את ה'שפלים' – כל הברואים שבעולם נכללים בשפלים.

גם בני אדם מעולם השפל יכולים להיות מלאכים

לו. אומר רבינו ר"ת: הנג"ש – היולוי, נבדלים, גלגלים, שפלים. הם כולם גלגל חוזר' כמו סביבון, כלומר, שהשפל באיזושהו שלב עולה עם הנשמה שלו עד לגלגלים, ואחר כך הוא הופך להיות מלאך. רבינו הקדוש אמר לרבי נתן ורבי נפתלי שאחרי פטירתם הם יזכו להיות מלאכים ממש, והוא אמר להם את השמות הקדושים שיקראו להם בתור מלאכים, והם רשמו את זה בפנקסיהם. וכמו שמובא בביאור הליקוטים (תניינא ה'), וז"ל: אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל לְמוֹהַרְנ"ת וְלְרַבֵּי נִפְתָּלִי שִׁיְהִיָּה נַעֲשֶׂה מֵהֶם מְלָאכִים בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לְאַחַר פְּטִירָתָם וְגַם גְּלָה לָהֶם אֶת הַשְּׁמוֹת שִׁיְהִי נִקְרָאִים בָּהֶם וְכָתְבוּ אוֹתָם בְּפִנְקְסֵיהֶם, ע"כ. זאת מעלה שאפשר לזכות להגיע אליה.

והדבר היותר גבוה, זה שמלאך נכלל ביסוד הפשוט היולוי – יסוד היסודות. וזה הענין של הסביבון שכאמור מסמל את המחזוריות הזאת של גלגל חוזר בעולם'. ומנהג ישראל תורה, וכל מנהגי ישראל יש בהם סודות גדולים ועצומים, ולכן חשוב מאוד לקיים את

בספוג... מטגנים בדבש – פטורים מן החלה". כי שמצות הפרשת חלה זה דוקא בעיסה שאופים אותה, אבל כל בצק שהוא מטוגן (ללא אפיה) פטור מחלה. והרמז כנ"ל, כיון שכל חנוכה הוא בחינת חלה בעצמה, כי הוא החג של ארץ ישראל, לכן במאכל המיוחד לחנוכה לא צריך להפריש חלה.

טעם רבינו במשחק הסביבון

לא. גם יש מנהג לשחק בסביבון בחנוכה, וכך גם נהגו צדיקי עולם לשחק במשחק הסביבון, ורבינו בשיחות הר"ן (שיחה מ'), ביאר סוד בענין זה, וכתב וז"ל: וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁמְשַׁחְקִין בְּחִנְכָּה בְּדִרְיִידִיל (סביבון). כִּי חֲנֻכָּה הִיא בְּחִינַת חֲנֻכַּת הַבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ, וְעַקֵּר בְּנֵי בֵּית הַמְקֻדָּשׁ, הִיא בְּחִינַת הַנֶּגֶל הַחֹזֵר. כִּי בְּבֵית הַמְקֻדָּשׁ הָיָה בְּחִינַת 'עֲלִיּוֹנִים לְמִטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה' (פסחים ג, ב), כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמִּשְׁבָּן 'וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכָם' (שמות כה, ח), שֶׁכָּבִיכּוֹל הַשָּׁמַיִם יִתְפַּרֵּץ הַשָּׁרָה שִׁכְנֵתוֹ לְמִטָּה בַּמִּשְׁבָּן וּבְבֵית הַמְקֻדָּשׁ שָׁזָה בְּחִינַת 'עֲלִיּוֹנִים לְמִטָּה'. וְכֵן לְהַפְּךָ, כֹּל צִיּוּרָא דְמִשְׁבָּנָא הַכֹּל הִיָּה רְשׁוּם לְמַעְלָה, וְזֶה בְּחִינַת 'תַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה', שָׁזָה בְּחִינַת דְּרִיידִיל בְּחִינַת גְּלָגַל הַחֹזֵר שֶׁהַכֹּל חֹזֵר וְנִתְּהַפֵּךְ, ע"כ"ל.

הסביבון מרמז על גלגל חוזר בעולם

לב. וכתב שם עוד: וְזֶה בְּחִינַת הָאוֹתִיּוֹת הַחֻקִּיקִים עַל הַדְּרִיידִיל, שֶׁהֵם הַנְּגִ"שׁ – רֵאשֵׁי תִיבוֹת הַמִּילִים נִסְ גִּדּוֹל הִיָּה שֵׁם (היינו בארץ ישראל), הָאוֹתִיּוֹת הַמְקוּרִיּוֹת שֶׁל הַסְּבִיבּוֹן זֶה הַנְּגִ"שׁ – ר"ת: נִסְ גִּדּוֹל הִיָּה שֵׁם, וְרַק עֲכָשׁוּ כֹאֵן בְּאַרְץ הַמִּצְיָאוֹ נִסְ גִּדּוֹל הִיָּה פֶה, כִּי אָמְרוּ לְמָה נִסְ גִּדּוֹל שֵׁם, הִרִי הִיָּה הַנֶּס פֶּה.

וְהֵם רֵאשֵׁי תִבוֹת: הַיּוֹלֵי נִבְדֵּל גְּלָגַל שְׁפֵל, שֶׁהֵם כָּלֵל כָּל הַבְּרִיאָה כְּנ"ל, שֶׁכָּלֵם חוֹזְרִים חֲלִילָה וּמִתְגַּלְגְּלִים וּמִתְהַפְּכִים מִזֶּה לְזֶה וּמִזֶּה לְזֶה, שָׁזָה מְרָמֵז בְּחִנְכָּה – שֶׁהוּא בְּחִינַת 'חֲנֻכַּת הַבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ', שֶׁשֵּׁם הִיָּה בְּחִינַת 'עֲלִיּוֹנִים לְמִטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה', שָׁזָה בְּחִינַת דְּרִיידִיל, בְּחִינַת גְּלָגַל הַחֹזֵר, שֶׁנִּתְּהַפֵּךְ מִבְּחִינָה זֶה לְבְּחִינָה זֶה וּמִזֶּה לְזֶה, ע"כ"ל. וְזֶה בְּחִינַת 'דָּם נִדְהָ' שֶׁבְּמַחְזוֹר הָאִשָּׁה, שֶׁהוּא גַם כֵּן מְרָמֵז עַל הַבְּחִינָה הַזֶּה שֶׁל הַיּוֹצְרוֹת הָאָדָם, כִּי כָל חַיּוֹת הָאָדָם מִתְחִילָה וְעַד סוֹף הוּא בְּחִינָה שֶׁל 'גְּלָגַל חוֹזֵר' עֲלִיּוֹנִים לְמִטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה.

שרשרת המזון מתחילה מהאדמה וסופה לאדמה

לג. כי יש בעולם שרשרת המזון, שגורמת שכל דבר יכול להגיע לכל מדרגה. למשל, האדמה מגדלת את הצמחים, והרי שבצומח יש את הכוח של האדמה שמגדלת אותו, ובצמחים הדומם עולה להיות חלק מהצומח. וכשהחיות והבהמות אוכלות את הצומח, אזי הצומח נבלע בחי ונכלל בו, והוא עולה למדרגת 'חי', וכשהאדם אוכל בשר, הוא מעלה את החי להיות חלק ממנו, וכלשון רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה קכ"ט), שכתב: טָבַע הָאֱכִילָה שֶׁהַמְזוֹן נִתְּהַפֵּךְ לְנִזּוֹן, כְּגוֹן כִּשְׁחֵחִי אוֹכֵלֵת צוֹמֵחַ כְּגוֹן עֲשָׂבִים, נִתְּהַפְּכִין הָעֲשָׂבִים לְחֵי, כְּשֶׁנִּכְנָסִין בְּתוֹךְ מַעֲיָה. וְכֵן מַחֵי לְמַדְבַּר, כְּשֶׁהַמְדְּבַר אוֹכֵל הַחֵי, נִתְּהַפֵּךְ הַחֵי לְמַדְבַּר, ע"כ"ל. נמצא, שגם הדומם הנמוך ביותר, יכול לעלות לדרגת מדבר (או ישראל) שזה הגבוה ביותר. וזה כל זה בחינת של יתחתונים למעלה, כלומר שהדומם התחתון עולה ומתעלה עד שנעשה למעלה.

המנהגים האלו, כמו המשחק בסביבון. ואכילת הסופגניות, וההסתכלות בנרות בזמן החצי שעה. שכל אלו הם בחינות תיקון לחטא אדם הראשון, מקביל לתיקוני חנ"ה – חלה נדה והדלקת הנר שעושים נשות ישראל.

נעוץ סופן בתחילתן שמות המוחין ברגל

לז. מובא בשם הבעל שם טוב הקדוש (לשון חסידים המתקת הדינים אות י"ב), וז"ל: ידוע מאמר רבתינו ז"ל (ספר יצירה א, ז) 'נעוץ סופן בתחילתן' וכו', כי הראש – שהם המוחין חכמה ובינה, הם בחינת שני שמות הקדושים ע"ב קס"א, נפי, שם ע"ב הוא הוי"ה במילוי יודיין, כזה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י – מוח החכמה, ושם קס"א הוא אהי"ה במילוי יודיין, כזה: אלף ה"י יו"ד ה"י – במוח הבינה, וע"ב קס"א ביחד הם גימטריא רג"ל שהוא סוף והגוף, והינו להודיע כי נעוץ סופן בתחילתן וכו', עכ"ל הקדוש.

כלומר, ברמז זה ששמות המוחין שבראש – הם רמזים ברג"ל שהיא סוף הגוף, נרמז ענין זה ש'נעוץ סופן בתחילתן'. וכפי דברי רבינו בענין הסביבון, שהכל חוזר חלילה יש כאן עומק גדול בדברי הבעש"ט, כי כתב שם רבינו (לעיל בשיחה מ' הנ"ל), וז"ל: כל העולם בלא הוא בחינת גלגל החוזר, והכל חוזר ונתהפך, שעתה זה הדבר הוא בבחינה עליונה בבחינת ראש ודבר אחר בבחינה שפלה בבחינת רגל, ואחר כך נתהפך וחוזר ונעשה מבחינת רגל בחינת ראש – ומראש רגל, עכ"ל. וכפי דברי הבעש"ט הנ"ל שזו בחינת נעוץ סופן בתחילתן מובן יותר הסוד הזה, שהכל הוא ענין אחד, רק שהוא גלגל החוזר – שפעם הוא ראש ופעם הוא רגל. וההוכחה שהכל הוא אחד, שיש להם את הבחינה המשותפת של ע"ב קס"א כמנין רג"ל.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע